

Національний
банк України

Стратегія макропруденційної політики

Серпень 2021 р.

Головне про макропруденційну стратегію НБУ

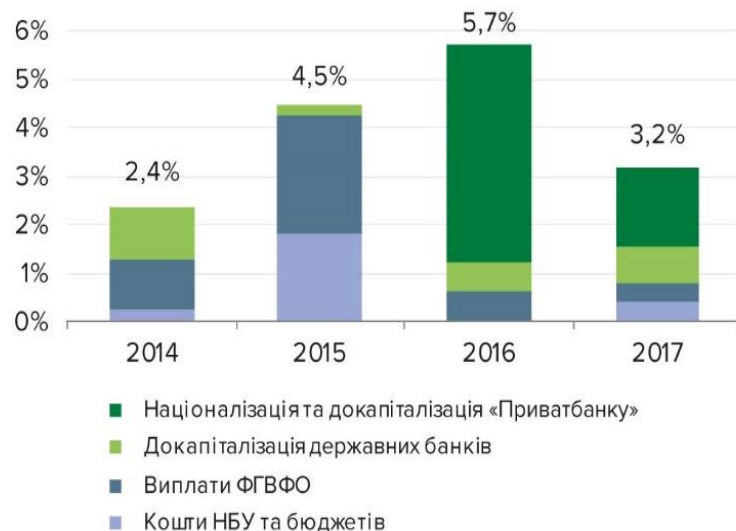
- Стратегія макропруденційної політики (Стратегія) – високорівневий документ, який визначає стратегічні та проміжні цілі, принципи, підходи НБУ у сфері фінансової стабільності, а також орієнтовний перелік інструментів, які він планує використовувати на досягнення цілей.
- Стратегія орієнтована на широку аудиторію із різним рівнем знань, а отже не є технічним документом.
- Макропруденційне реагування, зокрема впровадження макропруденційних інструментів, здійснюватиметься окремими рішеннями НБУ.
- Стратегію було обговорено на засіданні Комітету з фінансової стабільності та затверджено Правлінням НБУ наприкінці 2018 року.
- З 1 липня 2020 року НБУ став регулятором для страховиків, фінансових компаній, кредитних спілок та ломбардів, що потребувало оновлення Стратегії. Оновлена з огляду на це Стратегія була затверджена Правлінням НБУ та оприлюднена наприкінці грудня 2020 року.

Що таке макропруденційна політика та для чого вона потрібна

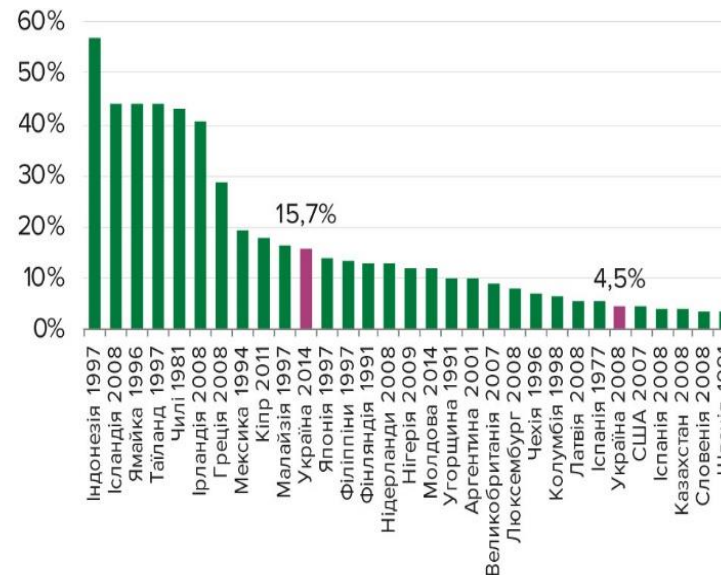
- Макропруденційна політика – це політика, спрямована на упередження накопичення та реалізації системних ризиків у фінансовому секторі, а також підвищення його стійкості.
- Кінцева мета макропруденційної політики – забезпечення фінансової стабільності, тобто стану, за якого фінансова система здатна належно виконувати свої основні функції, такі як фінансове посередництво та здійснення платежів, а також протистояти кризовим явищам.
- Ключовий аргумент на користь необхідності розбудови макропруденційної політики – система не є простою сумою окремих складових. Сектор має регулюватися не лише на рівні окремих установ, але і як система.
- Макропруденційна політика не може повністю усунути системні ризики, але може не допустити їх надмірного накопичення та знизити ймовірність їх реалізації.
- Емпіричні дослідження свідчать, що ефективна макропруденційна політика підвищує стійкість економіки та знижує волатильність ВВП.

Передумови впровадження макропруденційної політики

Витрати держави на подолання банківської кризи в Україні 2014-2017 рр., % від ВВП

Витрати держав на подолання банківських криз, % від ВВП

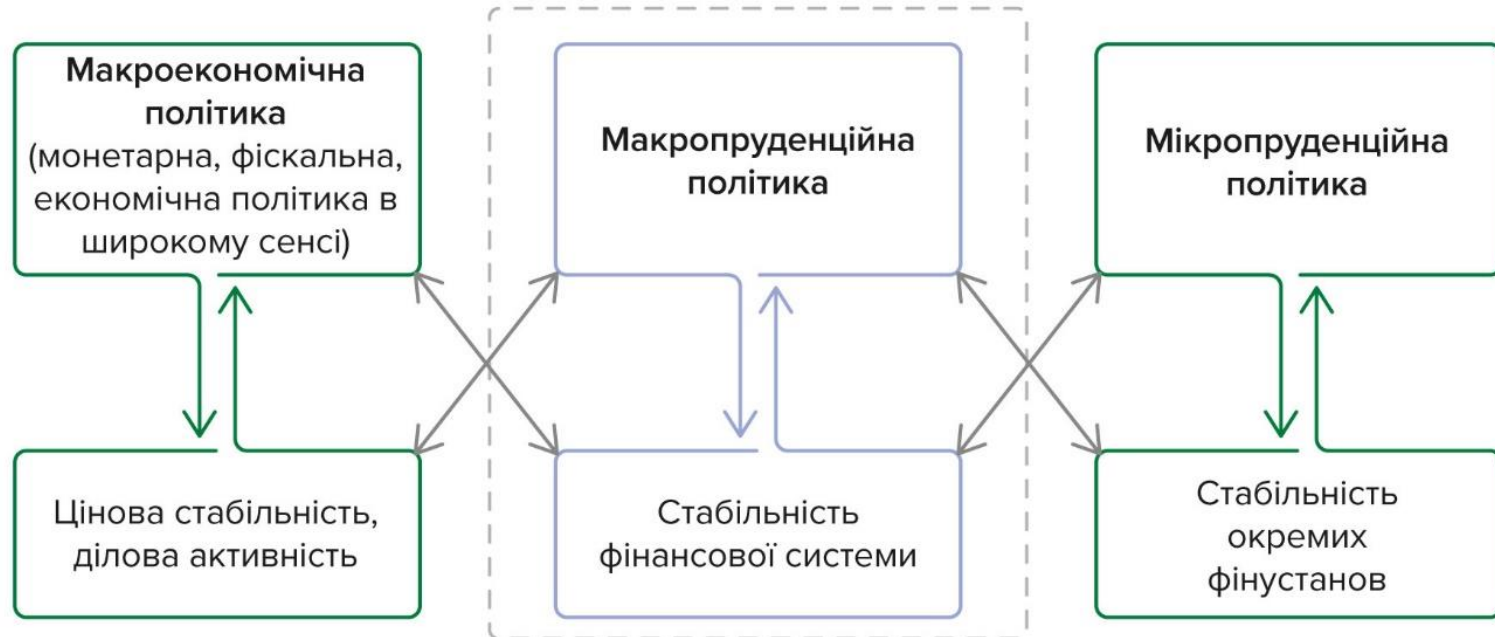
Джерело: НБУ, ФГВФО, МВФ

- Україна пройшла через 3 глибокі банківські (фінансові) кризи, що призвели до суттєвих довгострокових втрат для економіки.
- Фіскальні витрати на подолання кризи 2014-16 років становили майже 16% ВВП, втрати економіки сягнули 40% ВВП.
- Масштаби кризи ілюструють, якою високою може бути ціна неналежного регулювання фінансового сектору, як на рівні окремих установ, так і системи в цілому.

Інституційне середовище макропруденційної політики

- Закон України про НБУ визначає, що забезпечення фінансової стабільності є другою за пріоритетністю ціллю Національного банку.
- По суті Закон закріплює за НБУ мандат на розроблення та впровадження макропруденційної політики.
- В межах НБУ ключовою платформою для ідентифікації системних ризиків та обговорення заходів макропруденційного реагування є Комітет з фінансової стабільності (КФС). Це комітет стратегічного рівня, який очолює Голова НБУ.
- Рекомендації КФС надає на розгляд Правлінню, яке й ухвалює рішення про макропруденційне реагування.
- У сприянні фінансовій стабільності НБУ орієнтується на рекомендації ESRB, BCBS, норми CRR/CRD.
- Якщо ризики формуються у фінансовій системі поза межами його мандату, НБУ виносить питання на розгляд міжвідомчої Ради з фінансової стабільності. РФС – платформа для обговорення загроз для фінансової стабільності на рівні керівників установ-учасниць: НБУ, Міністерства фінансів України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Рада надає рекомендації з нейтралізації ризиків. Установи, яким адресовано рекомендацію, повинні її виконати або ж пояснити причини невиконання.

Взаємодія видів економічної політики

- Переважно монетарна, мікро- та макропруденційна політика доповнюють одна одну. Вдала реалізація однієї сприяє досягненню цілей інших.
- Проте цілі різних політик інколи можуть конфліктувати. У такому разі необхідний аналіз втрат та переваг.
- Валютна лібералізація та перехід до принципу вільного руху капіталу – процес, що також може потребувати макропруденційного реагування.

Кінцева ціль досягається через проміжні

Кінцева ціль

фінансова стабільність через підвищення стійкості фінансової системи та недопущення накопичення системних ризиків

Проміжні цілі

- Макропруденційна політика спрямована на досягнення проміжних цілей, які разом сприяють досягненню фінансової стабільності.
- Додатково до п'яти проміжних цілей, визначених у рекомендаціях ESRB НБУ визначив шосту проміжну ціль макропруденційної політики – зниження частки іноземної валюти у балансах та операціях банків (дедоларизація).

Цикл макропруденційної політики

Фокус макропруденційної політики в Україні

На сьогодні в Україні існує низка системних ризиків фінансового сектору, що будуть відслідковуватися:

- Коротка строковість фондування банків
- Значний рівень доларизації банківського сектору
- Висока частка державного капіталу у банківському секторі
- Стрімке зростання обсягів незабезпеченого споживчого кредитування
- Ризики небанківського фінансового сектору
- Висока концентрація кредитних ризиків
- Висока частка непрацюючих кредитів

У разі необхідності НБУ вдаватиметься до заходів макропруденційного реагування.

Ризики небанківського фінансового сектору

Небанківські фінансові установи нині не генерують системних ризиків через:

- Невеликий розмір сегменту
- Низьку взаємопов'язаність учасників між собою та з банками
- Особливості бізнес-моделей

Дії НБУ стосовно сегменту небанківських фінансових установ

- Поки не застосовувати спеціальні макропруденційні інструменти
- Запровадити систему мікро- і макропруденційного регулювання та нагляду
- Посилити вимоги до розкриття задля прозорості сегменту

Очікуваний ефект від дій

- Обмеження регуляторного арбітражу
- Вирівнювання умов конкуренції
- Якісніше регулювання та вища стійкість небанківських фінансових установ
- Кращий захист прав споживачів

НБУ уважно моніторитиме розвиток сегменту і буде готовий застосувати необхідні обмеження

Макропруденційні інструменти в Україні (1)

Інструменти капіталу

Буфер консервації капіталу (capital conservation buffer)	Формується в нестресовий період для покриття збитків та недопущення порушення мінімальних вимог до достатності капіталу в майбутньому. Активація буферу відбуватиметься поетапно, від початкового 0.625% до 2.5%.
Контрциклічний буфер (countercyclical capital buffer)	Активується у період кредитної експансії, знижується або деактивується в періоди економічного спаду. Знижує проциклічність фінансової системи. Залежно від фази економічного циклу може коливатися від 0% до 2.5%.
Буфер системної важливості (buffer for systemically important banks)	Посилює стійкість системно-важливих установ. Установлюється залежно від категорії системної важливості банку від 1% до 2%.
Буфер системного ризику (systemic risk buffer)	Зниження вразливості до довготермінових структурних (нециклічних) системних ризиків. Цей буфер на сьогодні не передбачений нормами НБУ.
Коефіцієнт левериджу (leverage ratio)	Мінімальне відношення капіталу першого рівня до сукупних активів та позабалансових зобов'язань. Планується запровадження у майбутньому.
Додаткові ваги ризику для окремих типів кредитів	Збільшення обсягу капіталу на покриття можливих збитків за окремими типами кредитів. Потенційно може застосовуватися до валютних кредитів у майбутньому.

Макропруденційні інструменти в Україні (2)

Інструменти ліквідності

Коефіцієнт покриття ліквідністю (liquidity coverage ratio, LCR)

Визначає, скільки високоякісних ліквідних активів має утримувати банк, щоб покрити чисті відтоки коштів протягом 30 днів у кризовий період. Запроваджено у грудні 2018 року.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (net stable funding ratio, NSFR)

Визначає мінімальну частку стабільного (довгострокового) фондування залежно від ліквідності та залишкової строковості активів. Спонукає банки переорієнтовуватися на довгострокові джерела фінансування. Запроваджено як норматив у 2021 році.

Інші інструменти

Граничне співвідношення розміру кредиту та вартості забезпечення (loan-to-value ratio, LTV)

Обмежує максимальний розмір кредиту домогосподарствам залежно від вартості забезпечення. Найчастіше застосовується до іпотечних кредитів, запобігає виникненню бульбашок на ринку нерухомості. Використання як жорсткого обмеження у найближчі роки малоімовірно, проте можливе оприлюднення рекомендацій банкам.

Граничне співвідношення суми обслуговування боргу та доходу позичальника (debt-service-to-income ratio, DSTI) або загальної суми кредиту та доходу (debt-to-income ratio, DTI).

Обмежують максимальну суму кредиту, який може отримати домогосподарство, залежно від рівня його доходів. Запобігають надмірному зростанню кредитування та заборгованості домогосподарств. Використання як жорсткого обмеження у найближчі роки малоімовірно, проте можливе оприлюднення рекомендацій банкам.

Підвищені вимоги до розкриття інформації

Інструмент збільшує поінформованість громадськості про діяльність фінансових установ, підвищуючи стійкість фінансової системи.

Макропруденційні інструменти в Україні: функціональний підхід до застосування

	Банки	Кредитні спілки	Фінансові компанії + гарантії	Страхові компанії
Буфери капіталу, у т.ч.				
• контрциклічний буфер капіталу	■	■		
• системної важливості (значимості)	■	■		
• консервації капіталу	■	■		
• системного ризику	■	■		
Вимоги до ліквідності	■		■	■
Пруденційні вимоги до активів	■			■
Обмеження для позичальників:				
• LTV ⁱ	■	■	■	■
• DSTI ⁱ	■	■	■	■
• Обмеження на термін кредитів ⁱ	■	■	■	■
Плани відновлення діяльності	■	■		■
Обмеження ризиків концентрації	■	■		■
Стрес-тестування	■	■		■

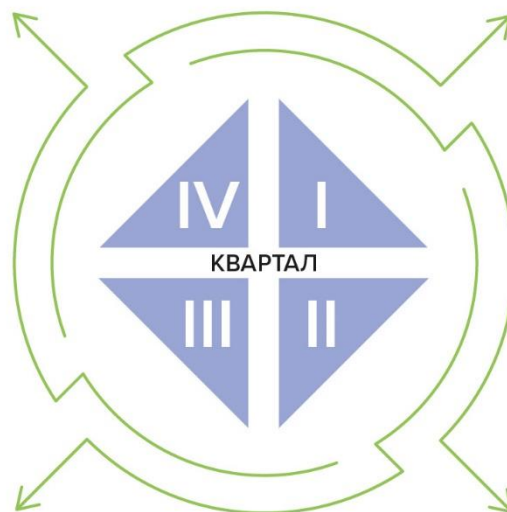
- запроваджені / існує рішення про запровадження
- планується запровадження у подальшому
- можливе запровадження в довшій перспективі

Примітки: ⁱ - для усіх кредитів певного типу (наприклад житлової іпотеки)

Цикл публікацій з фінансової стабільності

- Звіт про фінансову стабільність
- Результати стрес-тестування
- Опитування про системні ризики
- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Опитування про банківське фондування*

- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Опитування про банківське фондування*

- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Опитування про банківське фондування*

- Звіт про фінансову стабільність
- Річний звіт про діяльність РФС
- Опитування про системні ризики
- Огляд банківського сектору
- Опитування про умови банківського кредитування
- Опитування про банківське фондування*

* з середини 2021 року.